

Tekenen in de tijd 235

21-27 januari 2024

Afgelopen donderdag verscheen de reactie van de Nederlandse bisschoppen op Fiducia Supplicans, waarin de Dicastrie voor de Geloofsleer het zegenen van homoseksuele relaties mogelijk maakt. Tot verontwaardiging van Erik Borgman slaan de bisschoppen een heel andere toon aan.

Op 18 december van het vorig jaar maakte de Romeinse Dicastrie voor de Geloofsleer het mogelijk homoseksuele relaties kerkelijk te zegenen. Het document waarin dit gebeurt, heet *Fiducia Supplicans*, een titel die, zoals altijd bij kerkelijke documenten, is ontleend aan de eerste zin van de tekst. Deze zin luidt, in Nederlandse vertaling: 'Het smekende vertrouwen – *fiducia supplicans*, smekend vertrouwen – van het trouwe Volk van God ontvangt de gave van de zegen die uit het Hart van Christus door zijn Kerk stroomt.' Nu is dit nogal hoogdravend Romeins kerkjargon, maar in gewone mensentaal staat er dat als wij in de kerk vol gelovig vertrouwen om Gods zegen vragen, wij deze zegen ook zullen ontvangen. Jezus heeft ons laten zien dat God zo welwillend is en in Hem en met behulp van zijn nieuwe lichaam, de kerk, is God nog altijd zo welwillend. Hieruit trekt *Fiducia Supplicans* de opmerkelijke conclusie dat ook bij relaties die de kerk traditioneel beschouwt als 'irregulier', zoals een tweede huwelijk na een eerder kerkelijk gesloten en niet officieel ontbonden huwelijk, of bij een homoseksueel partnerschap, door de kerk om Gods zegen kan worden gebeden. En dat deze zegen dan ook zal worden gegeven.

Een kerkelijke zegen wil in dit geval zeggen, zo formuleert *Fiducia Supplicans*, dat de kerk bidt dat 'alles wat waar, goed en menselijk geldig is in [het] leven [van mensen] en hun relaties, wordt verrijkt, genezen en verheven door de aanwezigheid van de Heilige Geest'. Opnieuw een hoogdravende Romeinse zin, maar bij deze was mijn hart afgelopen december opgesprongen. Eindelijk erkende de kerk wat iedereen die ogen heeft om te zien in het dagelijks leven kan zien en sommigen onder ons heel concreet ervaren: dat tweede huwelijken en homoseksuele relaties en nog andere verbanden waarover kerkelijke regelaars misschien hun wenkbrauwen fronsen, goed kunnen zijn. Zij zijn niet zelden heilzaam voor mensen die erin leven en dit heil straalt uit naar hun omgeving.

Juist daar waar degenen die er over geacht worden te gaan het niet verwachten, valt Gods werkzaamheid te herkennen. Deze werkzaamheid dient behoed, bewaard en versterkt te worden, dat wil zeggen gezegend, door de kerk, die zich immers verstaat als 'het teken en het instrument' van 'de innige vereniging met God en de eenheid van heel het menselijk geslacht', zoals het Tweede Vaticaans Concilie het heeft geformuleerd. Ook voor wie het niet zelf betreft zou het een reden tot vreugde moeten zijn als mensen elkaar gevonden blijken te hebben en elkaar behoeden en doen leven, elkaar laten ervaren dat het goed is dat zij er zijn en elkaar vasthouden in goede en in kwade dagen – met het lichaam dat hen gegeven is en met alle verlangens en hartstochten die dit lichaam herbergt.

De laatste zin van *Fiducia Supplicans* luidt: 'Op deze manier zal iedere broeder en zuster kunnen voelen dat zij in de Kerk altijd pelgrims zijn, altijd bedelaars, maar altijd geliefd en ondanks alles altijd gezegend.' Toen ik afgelopen vrijdag de reactie op *Fiducia Supplicans* las die de Nederlandse bisschoppen een dag eerder publiceerden, trof mij hoezeer de toon ervan precies hier haaks opstaat. Niet de wil

om te danken voor wat goed is en te bidden dat dit bestand mag hebben en mag groeien staan centraal, maar de angst dat de indruk zou kunnen ontstaan dat de kerk haar visie op homoseksualiteit zou veranderen. Het gevolg is dat er in de bisschoppelijke reactie niets te vinden is van blijdschap en dankbaarheid als mensen hun geluk vinden en de kerk een rol mag spelen om vanwege dat geluk God te danken en dit geluk verder mag helpen groeien. De Nederlandse bisschoppen komen niet verder dan de verklaring dat zij 'niemand de steun en kracht van God [wensen] te onthouden'. Dat zou er nog bij moeten komen, denk ik dan.

De suggestie van de Nederlandse bisschoppen is nergens dat wij verrast en dankbaar mogen zijn over Gods ondoorgroendelijke wegen. Zij menen dat wij moeten bidden dat de mensen die om zegen, vragen de kracht krijgen 'te leven in overeenstemming met [Gods] bedoelingen met de schepping van man en vrouw en van het huwelijk' en zo 'God te naderen'. Hiermee wordt precies ontkend wat de *Fiducia Supplicans* Goddank wel erkent: dat God al in en door hun relatie op verrassende en genadige wijze genaderd *is* en dat nu juist *dit* reden is tot dankbaarheid en eerbied.

Het kerkelijk wetboek zegt in Canon 212, paragraaf 3 dat gelovigen

overeenkomstig de kennis, de bevoegdheid en het aanzien die zij bezitten ... het recht en soms zelfs de plicht [hebben] om hun mening aan de heilige herders kenbaar te maken over zaken die het welzijn van de Kerk betreffen en om hun mening aan de rest van de christelijke gelovigen kenbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de integriteit van geloof en moraal, met eerbied voor hun herders en met aandacht voor het algemeen voordeel en de waardigheid van personen.

Okay dan, in alle duidelijkheid. Als hoogleraar theologie en geprofest lekendominicaan kan ik niet anders dan kond doen van mijn teleurstelling en verontwaardiging over de reactie van de Nederlandse bisschoppen. Het gaat er niet alleen om dat aan mijn homoseksuele zusters en broeders en aan de wijze waarop zij naar eer en geweten proberen een leven te leiden dat aan God welgevallig is, opnieuw het respect wordt onthouden wat hen toekomt. Het gaat er zelfs niet alleen om dat zij op deze manier voor de zoveelste keer worden gereduceerd tot hun seksualiteit in de meest enge zin van het woord: dat wat er tussen de lakens gebeurt. De Nederlandse bisschoppen geven hiermee blijk van eenzelfde eenzijdigheid als onze met genitale seks geobsedeerde cultuur, terwijl *Fiducia Supplicans* nu juist ook oog had voor andere, intrinsiek goede aspecten van relaties. Dit is allemaal al erg genoeg, maar het ergste is uiteindelijk dat de reactie op *Fiducia Supplicans* van de Nederlandse bisschoppen bemoeilijkt dat de kerk haar roeping vervult: de verwelkomende kerk te zijn die Jezus voor ogen stond en die paus Franciscus op alle mogelijke en noodzakelijke manieren probeert te herstellen.

Deze zondag lezen wij in het evangelie hoe Jezus langs Simon en Andreas en Jacobus en Johannes loopt (Marcus 1,14-20). Zij zijn vissers en druk met hun werk, maar Hij zegt: 'Kom achter Mij aan.' Leer van Mij hoe God mensen ziet en met mensen omgaat, zijn licht over de wereld doet opgaan en zo het koninkrijk nabij brengt waarin iedereen niet alleen mag bestaan, maar gezien wordt en kan leven als een onmisbare en kostbare bijdrage aan dat rijk dat ophanden is. Wie in de netten van dit rijk wordt opgevisst, wordt niet gevangen maar wordt waarlijk vrij. Altijd pelgrims, altijd bedelaars, inderdaad, maar daarin altijd geliefd en ondanks alles altijd

gezegd. Wat er verder ook nog gezegd moet worden in de kerk, dit zou voorop moeten staan. Omdat het voorop staat bij God zoals Hij zich in Jezus doet kennen. – Ik kan het naar eer en geweten niet anders zien.

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus in Utrecht

Er is nog geen Nederlandse vertaling van *Fiducia Supplicans*. De Engelse tekst is hier te lezen:

https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_dcf_doc_20231218_fiducia-supplicans_en.html.

De reactie van de Nederlandse bisschoppen is onder meer hier te vinden:

<https://www.rkkerk.nl/reactie-nederlandse-bisschoppen-naar-aanleiding-van-fiducia-supplicans/>.